

SNG NOVA GORICA Nenadoma, reka Naš svet neustavljivo drvi v pogubo ...

Ko v današnjem svetu na kraznih koncih in krajih dvigajo oblastniške grebene – izmi vseh vrst, da bi čim bolj trinoško vladali nebogljem ljudem, jih zatirali in vse po vrsti uničevali njihove želje, sanje in življenja, se je v Slovenskem narodnem gledališču porodila predstava *Nenadoma, reka*. Njena krstna izvedba je bila 3. decembra 2022, na sam ta veseli dan kulture, ko se spominjamo rojstva našega nenadkriljivega pesnika Franceta Prešerna. Žal ni bilo v predstavi prav nič veselega, niti špranjica svetlobe je ni prežarjala. Tako da so gledalci kar mračno in skrušeno zapuščali malo dvorano **SNG Nova Gorica**, v kateri se je zaradi bolj omejenega prostora še bolj trpko občutilo utesnjujoče ozračje, ki ga je ustvarjala vsebina. Poleg igralcev, ki jim je predstava izsrkala kar nekaj psihofizične energije, so nekam utrjeni odhajali tudi gledalci.

Res je, ne moremo zanikati: zdi se, da naš stari svet, prepoln vojn, sovraštva, naravnih nesreč zaradi človekovega izkoriščanja naravnih bogastev in neodgovornega ravnanja z njimi, kar povzroča tudi katastrofalne podnebne spremembe, neustavljivo drvi v pogubo, iz katere se verjetno ne bomo rešili. Reka, ki nas bo vsrkala vase, je že spodnesla našo humanistično miselnost in sposobnost dialoga. Zdi se, da je človek v tej družbi, v kateri vlada tehnokracija, postal nekakšen robot s ponavljajočimi se gesli in gestami in da bo vse skupaj zajel totalitarizem. Niti trohice spodbudnega ni v drami *Nenadoma, reka* (v izvorniku *Odjednom, reka*), ki jo je, v slovenskem prevodu

Nebojše Popa Tasića in Anje Pišot, na oder postavil domači ansambel **Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica** z nekaterimi gosti, pod režijsko roko gostujočega srbskega režiserja Kokana Mladenovića, ki je bil pred leti vodja več gledališč in univerzitetni profesor. Besedilo je napisal srbski dramatik mlajše generacije Dimitrij Kokanov, tudi dramaturg predstave skupaj s Terezo Gregorič, ki je bila še asistentka režiserja. Kokanov se v tekstu naslanja na Orwellov roman *1984* in v sodobnem ključu skuša kritično razložiti pisateljeve misli. V prvem delu predstave se na odru zvrstijo podobe mračnih totalitarizmov, ki jih ponazarjajo igralci, oblečeni v črne kostume, vzbujajoče spomine na temne čase naše zgodovine, ki se zdi, da se kot shriljive sence podaljšujejo v sedanost. Poleg Hitlerjevih, Stalinovih in Mussolinijevih citatov se pojavljajo tudi Putinove misli ..., ki se zaradi aktualnih dogajanj še bolj zarijejo v gledalčevo zavest. Verjetno se pod krinko demokracije tudi v zahodnih demokratičnih deželah skrivajo različne manipulacije množic, ki se morda v svoji "naivni nevednosti" tega sploh ne zavedaj (m)o. Tudi v današnjem času *ni vse zlato, kar se sveti*, moralni zakoni pa so že itak nešteto krat bili in bodo poteptani in zakopani. Posameznik je vselej nemočen. In to se izrisuje iz drugega dela uprizoritve, v katerem poslušamo utrinke pričevanj ljudi, ki živijo v Iranu, kjer je poteptano predvsem dostojanstvo žensk in kjer si sledijo umori protestnikov, ki se upirajo nezaslišanim

vladnim ukrepom, pa v ZDA, na Švedskem, Madžarskem in še kje. Pri tem pridejo boleče na dan usode migrantov, ki jih imajo za prišleke, tujce, tudi po večletnem bivanju v novi državi. Zato se ne morejo vživeti v novo okolje in zaživeti novo življenje. Ostajajo nekje na obrobju družbe s pečatom priseljence, ki nima sogovornika. Je osamljen, sam. Tudi pogled v prihodnost je v uprizoritvi črn kot najtemnejša noč. Prihodnosti enostavno ni! V predstavi že scena Branka Hojnika s kuliso v ozadju, v kateri skozi odprtine močni reflektorji – kot pri zasliševanju – prebadajo gledalčeve oči, pa tudi kostumi (nekakšne vojaške uniforme, značilne za nadrejene v totalitarnih režimih) kostumografije Aleksandre Pecić Mladenović ne obetajo prav nič dobrega. Kot nepovezani roboti uprizoritev v močnimi fizičnimi in besednimi poudarki sooblikujejo še zlasti markantno Jure Kopušar, na katerem sloni težko breme interpretacije zla, pa tudi nemoči in vdanosti v usodo, in Žiga Udir kot človek, ujet v neizprosno kolesje našega časa, iz katerega se ne more ali ne zmore rešiti, pa še Žiga Saksida, Urška Taufer in gostji Tamara Avguštin in Anuša Kodelja. Predstava je metafora našega krutega, zmedenega časa, ki jemlje dih in moč posamezniku, pa vendar bi gledalci radi, da bi z gledaliških odrov zavelo včasih tudi vsaj malce optimizma, če je že realnost tako temačna, da bi se vsaj za urico ali dve prepustili svetu fikcije in iluzije, čeprav dramska in umetnost nasploh zaradi svojega poslanstva

mora tudi zarezati v rane, ki skelijo. Ob koncu še drobna pripomba. **SNG Nova Gorica** naj bi kot nacionalno gledališče podpiralo zlasti domače gledališke ustvarjalce, čeprav je dobro, da občinstvo spoznava tudi tuje. Gotovo imamo na Slovenskem dovolj dramatikov, dramaturgov, režiserjev, kostumografov ..., ki znajo ravno tako stvarno, prodorno in poglobljeno prikazati današnji kaotični, brezciljni čas. Sicer pa, kot je dejal italijanski filozof G. B. Vico, se v zgodovini vse ponavlja, zato so pa tudi zaradi obravnavanih vsebin vedno izredno aktualni, večno veljavni antični

dramski teksti. To potrjuje tudi krasna predstava (prva slovenska uprizoritev) *Trojanke*, ki jo je v verzih stkal Evripid (480–400 pred Kr.), eden izmed treh grških tragikov, in jo je prvič na Slovenskem, v prevodu Jere Ivanc, odigralo **novogoriško gledališče** (premierja je

bila aprila l. 2018) pod izjemno pronicljivo režijsko roko Jaše Kocelija. Prav v januarskih dneh je gostovala v tržaškem Kulturnem domu v abonmajski sezoni Slovenskega stalnega gledališča Trst.

Iva Koršič

